

Overval Kloosterzande

Op 20 maart 1944 was er een overval gepleegd op het distributiekantoor van Kloosterzande. Het was geen gemakkelijke opgave geweest, vandaar dat er een zorgvuldig opgesteld plan gemaakt was. Een gedeelte van de jongens opereerde vanuit Zaamslag. In het huis, waar ze samenkwamen, werd eerst gegeten. De vrouw des huizes bakte pannenkoeken voor hen, dus het was er niet slecht van de kost. Toen ze klaar waren met eten werd door een van de jongens psalm 91 gelezen. Hiervan kwam ieder onder de indruk, temeer omdat de inhoud van de psalm zo toepasselijk was, voor het uit te voeren gevaarlijke karwei. Na de maaltijd werden de kleren omgewisseld tegen politie-uniformen, compleet met koppels en hoge schoenen.

Om half acht was het vertrekken geblazen. Zenuwachtig, doch vol goede moed vertrokken de jongens, het gevaar tegemoet. Later bleek, dat de overval schitterend geslaagd was. De bonnen die ze buit gemaakt hadden, werden in gedeelten ondergebracht. Een deel ging naar Axel, een ander deel kwam in Terneuzen op een boerderij terecht. Het lag in de bedoeling om dit gedeelte naar Rotterdam te brengen, maar dat vlotte aanvankelijk niet zo goed. Ten leste werd door een Terneuzenaar, die een goede vriend in Rotterdam had, ervoor gezorgd, dat de bonnen met de auto van de Rotterdamse Commissaris van Politie daar ter plaatse gekomen zijn.

Nog diezelfde avond verschenen prompt Huyssen en Simpelaar terug uit Rotterdam, in een mieterse car van de Hoofdcommissaris van Politie. Chauffeur was dhr. G. Klomp. Diezelfde avond hebben zij de koffers ingeladen. De andere morgen zijn we gewoon om 05.00 uur met het veer van Terneuzen overgegaan, terwijl Piet Simpelaar en ik achterin de wagen zaten als CCD ambtenaren met de benodigde papieren. Alles verliep vlot tot we bij de brug bij Vlakte reden over het kanaal van Hansweert naar Wemeldinge. Daar stonden twee moffen op wacht en zagen die mieterse car aankomen en dachten minstens dat er een hoge officier in zat. Zij sprongen in de houding, waarbij de hakken tegen elkaar klaptten.

Wij zijn toen terecht gekomen bij een zekere heer Riksoord in Rotterdam-Zuid. Na een korte tijd daar te hebben verpoosd zijn we doorgereden naar het adres Amsteldijk 126 te Amsterdam en hebben daar de bonnen opgeslagen. Hier woonde een oom van Abr. de Hullu die er banketbakker was. 's Avonds zijn de bonnen versleept naar het huis van Demmers, een kennis die een geheime kamer had. Vandaar uit zijn de bonnen verder verspreid.

De Duitsers ontketenden een grote zoekactie naar de daders van de overval. Aanvankelijk konden ze niets vinden. De heer Hoffman van de „Sipo“, deed alsof hij zijn pogingen tot het vinden van de daders, opgaf. Bij een wijnhandelaar te Hulst, waar hij zijn „geestrijk vocht“ altijd kocht, vertelde hij het zoeken te staken, daar hij geen goede aanwijzingen te pakken kon krijgen. Maar in plaats daarvan, besteedde hij zijn tijd nuttig met het opvissen van gegevens die door mensen, die dachten dat het gevaar geweken was, achteloos prijs gegeven waren. En hij had succes. Twee mensen, die inderdaad bij de overval betrokken geweest waren, werden opgepakt en gevangen gezet te Terneuzen.

Nadat een van bewakers uit zijn verdoving was bijgekomen, kon hij zich van zijn touwen ontdoen. Die heeft toen de andere bewakers los gemaakt waarna melding gedaan werd bij de gemeenteveldwachter opperwachtmeester Floor van de Vijver, die vlakbij woonde, naast het gemeentehuis aan de Hulstenweg 42. Omstreeks 22.45 uur werd vanuit zijn woning de opperwachtmeester der Rijkspolitie te Groenendijk, Frans den Hooglander, gewaarschuwd. Niet al te vlot lichtte die op zijn beurt de SD te Terneuzen in. Omstreeks middernacht arriveerde de SD in Kloosterzande om een onderzoek naar de kraak in te stellen. Tijdens het onderzoek moet de SD vastgesteld hebben dat de overvallers via het dak van het kolenhok het distributiekantoor binnengedrongen waren, waarbij een ladder gebruikt was. Ook moeten ze gezien hebben dat de deur van de kluis op een normale manier open was gemaakt. Willem Voet werd

die nacht omstreeks 04.00 uur van zijn bed gelicht en in een cel van het politiebureau te Terneuzen vastgezet. Na enkele dagen werd hij weer op vrije voeten gesteld.

Tijdens een verhoor was er een van de rechercheurs (P.J. Abrahamse) die zich, naar verteld werd, als goede Nederlander uitgaf. Hij zou gezegd hebben dat ze tegen hem wel eerlijk konden opbiechten, want dat hij er geen werk van zou maken. Niets was minder waar, want een van de jongens had hem gezegd dat hij een sleutel nagemaakt had, die nodig was om de kluis te openen. Met dit gegeven stapte de rechercheur naar zijn superieuren en zo wisten ze zeker, dat ze een goede slag geslagen hadden.

Er werd een plan beraamd om de twee gevangenen te bevrijden. Maar doordat er iemand bij was, die zeker zou moeten onderduiken als ze het plan uitvoerden, werd er van afgezien. Wat later werd wel een poging ondernomen om de jongens te bevrijden. Deze poging mislukte en het scheelde niet veel of ze waren zelf als gevangenen opgesloten. Ze waren betrapt, maar door een mooi verhaal op te hangen, konden ze het vege lijf redden. Ze zeiden ambtenaren van de C.C.D. te zijn. Verder zeiden ze juist een gevangene te hebben afgeleverd om opgesloten te worden. De meesten van hen hadden een „C.C.D. penning“, om zich als zodanig te kunnen legitimeren. Aan dit verhaal werd wonder boven wonder geloof gehecht en dat was hun geluk. Voor de jongens die ze wilden bevrijden was dit een grote tegenslag. Met hen liep het uiteindelijk niet zo goed af. Zij kwamen niet vrij, maar werden op transport naar Duitsland gezet.

CCD= Crisis Controle Dienst / Sipo=Sicherheits Polizei

Bron: Vijf woelige jaren

Aanvullingen

Alphons Joseph Petrus Aarnoutse en Willem Voet

Fons wordt geboren op 31 mei 1920 in Sas van Gent. Hij is de kassier van het distributiekantoor, gevestigd aan het Hof te Zandeplein nummer 21 te Kloosterzande. Hij woont bij zijn moeder die weduwe is met zijn oudere broer en twee kleine zusjes, op het adres Cloosterstraat 112 te Kloosterzande. Fons is verloofd met Margriet de Nijs.

Willem Voet wordt geboren op 27 oktober 1915 te Hontenisse en woont bij zijn ouders op het Hof te Zandeplein nummer 17 te Kloosterzande. (Sjef Voet en Irma Engels). Willem heeft twee broers. Willem werkt als boekhouder bij de boterfabriek aan de Hulsterweg. Hij is verloofd met Agnes Cammaert.

Onder druk van Willem Voet werkt Fons mee om een afdruk te maken van de kluisleutel van het distributiekantoor. Op 20 maart 1944 wordt het distributiekantoor succesvol overvallen. Op 25 mei 1944 wordt Willem voor de tweede keer door de SD gearresteerd en in een cel van het politiebureau in Terneuzen vastgezet waaruit hij eerder wegens gebrek aan bewijs, ontslagen werd. Op 29 mei 1944 wordt Fons Aarnoutse op zijn huisadres gearresteerd en eveneens in Terneuzen vastgezet. Een poging hen uit hun cel te bevrijden mislukt op 28 juni 1944. De volgende dag worden ze allebei overgebracht naar het kamp Amersfoort. Op 11 oktober 1944 volgt deportatie naar het concentratiekamp Neuengamme, waar zij op 14 oktober aankomen.

Willem wordt tewerk gesteld in het buitenkamp Hamburg-Hammerbrook, gelegen aan de Spaldingstraße. De enige watervoorziening is een badkuip. De waterleiding functioneert niet omdat die wegens bombardementen is vernield. Er breken snel ziektes uit. In de verwoeste stad moet puin geruimd worden en gezocht naar niet ontplofte bommen. Gevangenen lijden honger en zijn genoodzaakt vuilniszakken te doorzoeken naar iets eetbaars. Lijken worden verzameld in een benedenruimte van de Georgsburg, een voormalige tabaksfabriek en daarna overgebracht naar het crematorium van het hoofdkamp aan de Hausdeich te Neuengamme.

Willem overlijdt op 7 januari 1945 en wordt in eerste instantie begraven op de begraafplaats te Ohlsen. Hij wordt daarna herbegraven op de begraafplaats te Groenendijk. Toen zijn graf in aanmerking kwam om geruimd te worden, werden zijn stoffelijke resten bijgezet op het ereveld te Loenen, Apeldoorn.

Fons wordt na zijn aankomst te Neuengamme in veewagons naar het kamp Husing-Schwesing overgebracht, gelegen in het noorden van Duitsland. Hij wordt ingezet bij de aanleg van de Friesenwall. In het moerassig gebied wordt tien tot twaalf uur onder leiding van kapo's gewerkt. Gevangenen staan daarbij voortdurend in het koude grondwater. Ze worden mishandeld en lijden honger. Bij het naderen van de geallieerden wordt het kamp op 19 december 1944 ontruimd, waarna Fons met alle overgebleven gevangenen terug naar het hoofdkamp Neuengamme getransporteerd wordt. Het kamp komt overvol te zitten door de toestroom van gevangenen uit de vele andere buitenkampen. Ongedierte tiert er welig en er breken ziektes uit zoals dysenterie, tuberculose en tyfus.

Op 5 maart 1945 overlijdt Fons in het kamp. Zijn lichaam wordt gecremeerd. Fons Aarnoutse werd postuum onderscheiden met het Verzetsherdenkingskruis.

In augustus 1950 ontving mevrouw Aarnoutse via het Rode Kruis een enveloppe, inhoudende een brillenkoker met brilmontuur, een gouden horlogeketting, een zegelring en een verlovingsring. De sieraden werden aan Fons geschonken door zijn verloofde, Margriet de Nijs.

Bron: <https://monument.vriendenkringneuengamme.nl/>

Gerard Weijns (LKP-Axel) schrijft:

zeven grote zakken, gevuld met alles wat nodig was voor onze onderduikers werden in mijn Opeltje geladen, en de buit werd netjes bezorgd bij de familie Dieleman-Scheele in de Coegorspolder. [Zij was de eigenlijke moeder van de KP in Zeeuws-Vlaanderen] De auto hebben we weer ondergebracht op Bronzicht na haar van een paar moffennummerborden te hebben ontdaan. Het is mij een bijzonder voorrecht dat ik in de gelegenheid ben geweest om voor onze jongens' het een en ander te mogen doen. "Bronzicht" mocht dan zo nu en dan de "Hoeve" zijn van zware jongens, dankzij de hulp van mijn oudste dochter Jo, die ook in dezen de taak overnam van haar moeder, welke God in september 1942 tot Zich nam. Het was haar nooit teveel als dag en nacht onze gasten moesten worden geherbergd en verzorgd.

Een werknemer van Weijns herinnert zich:

Van 1942 tot 1961 werkte ik op hoeve Bronzicht. Gerard Weijns had omstreeks 1944 een donker grijze Opel die hij in zijn garage stalde. De auto werd gebruikt voor transport activiteiten voor het verzet. Die werd dan vootzien van valse Duitse nummerborden, waarvan er een stuk of acht in zijn garage lagen. Op hoeve Bronzicht werd regelmatig vergaderd door leden van het verzet en er bevond zich ook een schuilkelder. Op de graanzolder, de piezel, had Weijns een zendinstallatie waarmee hij contacten onderhield met het verzet en met Engeland.

Wat gebeurde er met de buit?

Rudolf van Reest meldt in Het Grote Gebod:

De kraak leverde 35.000 bonkaarten, 7.000 tabakskarten, 7.000 inlegvellen en nieuwe stamkaarten en vele duizenden rantsoenbonnen op, waarmede het kamp Amersfoort bedacht werd.

Carla Rus vermeldt dit in Breekbare Helden ook.

Gijs van der Ham schrijft in Zeeland 1940-1945: *de opbrengst wordt grotendeels naar Amsterdam gebracht.* Wat er daar mee gebeurde, vermeldt hij niet.

Ad Franken vermeldt in zijn boek 'Overval distributiekantoor Kloosterzande (2013) over de bestemming van buitgemaakte distributiebonnen:

Door medewerking van Dingeman Oggel, grossier te Axel, werden een aantal coupures omgezet in eetwaren. Deze kwamen met behulp van de secretaris van het Rode Kruis ten goede aan gevangenen in Kamp Amersfoort. Af en toe konden er ook distributiebonnen omgezet worden in levensmiddelen voor onderduikers in de regio en gevangenen in het Kamp Amersfoort bij grossier de Winde op het adres Dorpsstraat 71, Bresskens.

Rode Kruishulp:

Loes H.M.A. van Overveem-Ziegenhardt ('s-Hertogenbosch, 7 november 1907 - Leiden, 24 oktober 1980) was een Nederlandse vrijwilligster van het Rode Kruis tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 1940 wordt Van Overveem vrijwilligster bij het Rode Kruis en hoofd van de Dienst speciale Hulpverlening (1943-1945).

Zij houdt zich op eigen initiatief bezig met het lot van gevangenen in Kamp Amersfoort, kamp Amsterdam en Utrecht. Ze brengt hen medicijnen en voedsel en organiseert dat er wekelijks duizenden boterhammen worden gesmeerd in zogenaamde 'smeerstations'. Dit werd mede mogelijk gemaakt door haar connecties in hoge nazi-kringen. Met uitzondering van Joodse gevangenen, die geen pakketten mochten ontvangen, ontvingen zij gemiddeld drie pakketten van 1.5 kilo per twee weken. De pakketten hielden voornamelijk brood in maar ook wel peulvruchten. Loes van Overveem werd door de gevangenen de "Witte Engel" genoemd. De voormalige Appelweg, die in de directe nabijheid van het kamp lag, is later omgedoopt tot de Loes van Overveemlaan.

Bron: informatie gedeeltelijk afkomstig uit 'Overval distributiekantoor Kloosterzande' (Ad Franken)